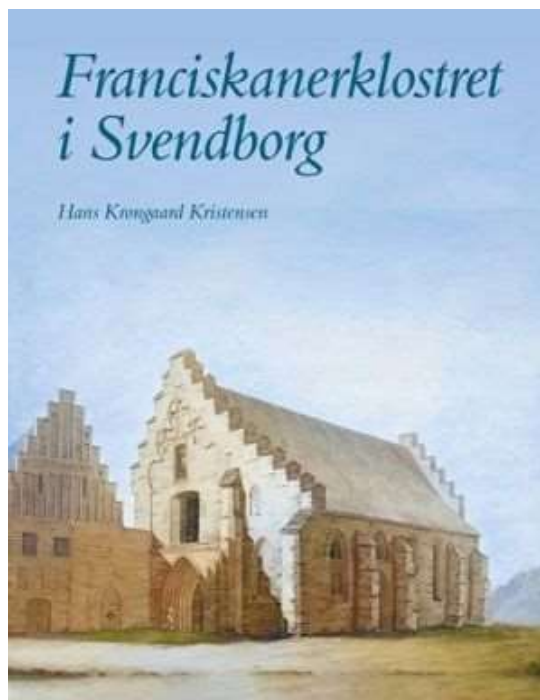

Hans Krongaard Kristensen

Franciskanerklostret i Svendborg.

Udg. af Jysk Arkæologisk Selskab. Aarhus
Universitetsforlag. 200 sider. 250 kr.

Af Karsten Merrald Sørensen, museumsleder, ph.d.

I middelalderen lå der et eller flere klostre i de fleste byer, men der er ikke længere synlige spor efter det gamle franciskanerkloster i Svendborg. Der er til gengæld et væld af arkæologiske spor, og de fortæller mange detaljer om et af middelalderens klostre for tiggermunke i Svendborg. Gennem 300 år var franciskanerne aktive i købstaden på Sydøen, der formentlig var den andenstørste by på Fyn. Nu har Hans Krongaard Kristensen samlet mange års forskellige arkæologiske udgravningsresultater med en historisk fortælling om klostre generelt og om franciskanerordenen specifikt i denne udgivelse.

Hans Krongaard Kristensen har som arkæolog og lektor ved Aarhus Universitet arbejdet med middelalderens klostre i Danmark i snart en menneskealder, og ingen ved mere om disse end Hans Krongaard Kristensen. Efter sin pensionering som lektor ved middelalder- og renæssancearkæologi ved Moesgaard Aarhus Universitet har Hans udgivet en hel række af bøger om middelalderens klostre og deres bygningsværker. Her passer udgivelsen om franciskanerklostret i Svendborg lige ind i rækken.

Franciskanerne grundlagde deres kloster i Svendborg i år 1236, og indviede det til Skt. Katharina. Det skete kun fire år efter franciskanerne var kommet til Danmark, vandrende på deres bare fødder. I årene herefter vandt de stødt frem i Danmark med deres idealer og tilgang til klosterlivet.

Franciskanerordenen blev opkaldt efter grundlæggeren Frans af Assisi. Han var søn af en rig italiensk købmand, men efter en personlig vækkelse brød Frans med sin far, og gav afkald på alle ejendomme og værdier, og iklædte sig en grå kutte af ubleget uld – derfor kaldtes franciskanerne for gråbrødre. Hurtigt voksede skaren af følgere, og i 1221 blev der opstillet en regel for livet i hans bevægelse. Snart opstod der franciskanerklostre over hele Europa med klare regelsæt for såvel den gejstlige udøvelse, for lægbrødrene og for selve klosterbygningerne. Eksempelvis måtte der ikke bygges tårne, og kun kirkens kor måtte få indbygget hvælv. I løbet af middelalderen blev mange af reglerne efterhånden ændret eller tilpasset, hvilket også kunne ses i klosterbygningerne.

I Svendborg blev tiggerbrødrenes kloster grundlagt på en beskedent grund ud mod kysten, tilbagetrukket fra de befærdede strøg. Dette kan man læse meget mere udførligt om i bogen, hvor forfatteren bruger en fin mængde plads til at beskrive både gråbrødrenes internationale og nationale historie. Herefter giver Hans Krongaard Kristensen en udførlig oversigt over forskningen og de arkæologiske undersøgelser af klostret i Svendborg.

En stor styrke ved denne bog er det tredje kapitel, hvor Krongaard Kristensen på sædvanlig velformuleret måde beretter om Svendborg i middelalderen, så vi får placeret klostret i sin rette bymæssige lokale kontekst. En ting er jo, at disse gråbrødre stort set kun slog sig ned i bymiljøer, hvor deres virke gav mere mening i modsætning til eksempelvis cistercienserordenen, der slog sig ned på

mere øde steder. Dette faktum gav også udfordringer, da der i byerne også kom en form for konkurrence til franciskanerne, da dominikanerbrødrene kom til Danmark. De blev kaldt for sortebrødre pga. deres sorte kutter, og de havde også et fattigdomsideal. Kulturhistorien omkring disse klostre og deres byer er vældig interessant, hvor franciskanerne fik tag på Svendborg.

Herefter følger en hel række af kapitler, der grundigt beskriver klosterkirken og klosterbygningerne på basis af både kildestudier og især de forskellige arkæologiske udgravninger. Disse fem kapitler er ren nydelse for alle med interesse i kirke- og klosterarkæologi generelt og for alle med interesse i Svendborgs middelalderhistorie specifikt. Det hele er krydret med mange billeder, tegninger og kort, så vi ofte kommer helt ned i udgravningerne og fundene. Bagerst i bogen er der desuden store plancher med planer over udgravningerne.

Hans Krongaard Kristensen slutter bogen med to kapitler om tiden efter reformationen, hvor klostret blev nedlagt. Klosterkirken blev ikke til sognekirke, men fungerede til tider ved gudstjenester, mens klostrets vestfløj i en lang årrække blev brugt som latinskole. Der var dog ikke det store behov for bygningerne i Svendborg. Under Englandskrigene i starten af 1800-tallet blev kirken brugt som arsenal og kornmagasin for militæret. Endelig blev der den 2. april 1828 givet tilladelse til at rive kirken ned, hvorefter de fysiske og synlige spor forsvandt. Dog først efter arkitekt C.F. Thorin foretog et væld af opmålinger og tegninger. Nu bringes franciskanerklostret i Svendborg igen til live gennem Hans Krongaard Kristensens fine bog.

[Historie-online.dk, den 9. maj 2023]

← **Forrige artikel** (<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/vikingetid-og-middelalder-13-13-13-13/aur-kvindelig-i-vikingetiden>)

SE RELATEREDE ARTIKLER

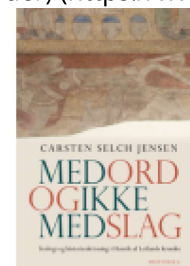
**HIKUIN 36 -
KIRKEARKÆOLOGI I NORDEN
9**

(<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/vikingetid-og-middelalder-13-13-13-13/hikuin-36-kirkearkaeologi-i-norden-9>)

**HIKUIN 35 - REGIONALITET I
DANMARK I VIKINGETID OG
MIDDELALDER**

(<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/vikingetid-og-middelalder-13-13-13-13/hikuin-35-regionalitet-i-danmark-i-vikingetid-og-middelalder>)

MED ORD OG IKKE MED SLAG

[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/vikingetid-og-middelalder-13-13-13-13/med-ord-og-ikke-med-slag](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/vikingetid-og-middelalder-13-13-13-13/med-ord-og-ikke-med-slag))